

עת"א 41705/04/22 - ד.א נגד שרות בתי הסוהר-מחלקת האסיר - זימונים

בית משפט המחוזי מרכז-לוד

עת"א 41705-04-22 א' (אסיר) נ' שרות בתי הסוהר-מחלקת האסיר - זימונים

בפני	כבוד השופט דרור ארד-אילון
עותרים	ד.א (אסיר)
נגד	
משיבים	שרות בתי הסוהר-מחלקת האסיר - זימונים

ב"כ העותר עו"ד מורן סעדון

ב"כ המשיב עו"ד צור פלק

פסק דין

- העתירה הוגשה נגד החלטה שלא להוציא את העותר לחופשה ראשונה ולשלבם בסבב חופשות, ובמהלך הדיונים התמקדה בהחלטה לסווג את העותר בקטגוריה א' אשר אינה מאפשרת את בחינת בקשתו לצאת לחופשה.
- תמצית הדברים הובאה בהחלטתי מיום 13.7.22, בה הוריתי לועדת הקטגוריות להידרש שנית לעניינו של העותר, לנוכח הפער שבין עמדת המרכז לבריאות הנפש (מב"ן), שהמליצה על יציאה לחופשה, לבין עמדת ועדת גילוי עריות (וג"ע) שהתנגדה לכך.
- העותר נושא בעונש של 4.5 שנים בגין עבירות מין חמורות, ובהן מעשה מגונה בכוח ובעילה שלא כחוק, שאותן ביצע כלפי אחותה של רעייתו בעת שהתגוררה בביתם בהיותה ילדה, בין הגילאים 14 עד 15 ומחצה, אשר הסתיימו בשנת 2013. קרי לפני כתשע שנים. העותר הועמד לדין בשנת 2017, וניהל משפט. בהכרעת הדין זוכה מחלק מהעבירות והורשע בחלקן. העותר נושא בעונשו מיום 1.9.2020 ותאריך שחרורו המלא הוא ביום 27.2.2025.
- במהלך משפטו היה העותר משוחרר בתנאים, וגר בביתו עם רעייתו וילדיהם (לעותר שבעה ילדים). פרט למקרה דנן, לא נפתחו לעותר תיקי חקירה ואין לו לעותר הרשעות נוספות. מאז שהועמד לדין, לא היה קשר בינו לבין נפגעת העבירה.
- התנהגותו של העותר במאסר חיובית, אין לו אירועים משמעותיים, נקי מסם, ואין חמ"ן שלילי לחובתו. העותר עובד במפעל במתחם בית הכלא, הוא מקבל באופן סדיר ביקורים ובכלל זה של ילדיו, והתייחדויות.
- בנובמבר 2020, אובחן העותר על-ידי מעריך מסוכנות של מב"ן, ונמצא שמסוכנותו המינית 'נמוכה' ומב"ן

המליץ על שילובו בחופשות בנות 12 שעות בתנאים מגבילים. בדיון ביום 13.7.22 מסר ב"כ המשיב שצפויה הערכת מסוכנות מעודכנת של מב"ן, אולם לא הוצגה הערכה כזו.

7. כמפורט בדו"ח וג"ע מיום 5.1.22 ובעמדת גורמי הטיפול מיום 3.7.22, בינואר 2021 שולב העותר במחלקת שוב"ל לטיפול ייעודי בעברייני מין, והשתתף בשתי קבוצות פסיכו-חינוכיות שתרמו לו, ובהן שמר על מסגרת הטיפול. ביולי 2021, השתתפותו בטיפול הייעודי הופסקה, בשל מדיניות שב"ס, שטיפול ייעודי אינו תואם את צרכיהם של אסירים שמסוכנותם 'נמוכה'. קרי, לא בשל סירובו להשתתף, אלא משום שנקבע שאינו זקוק לטיפול זה. ממועד זה העותר לא הופנה לטיפול אחר, אף שאין חולק שהוא נכון להשתתף בטיפולים המוצעים לו. גורמי הטיפול התרשמו שהעותר מביע חרטה.

8. בינואר 2022 התקיים דיון שני בוג"ע בשל בקשתו של העותר לצאת לחופשה. נסקרו הנתונים האמורים, וכן טיעוני העותר בכתב, לפיהם רעייתו וילדיו נמצאים במצוקה רבה עקב העדרו, ושניים מהם סובלים מבעיות רפואיות. בסיכום הדברים מצאה וג"ע, כי העותר **"מחזיק בעיוותי חשיבה, תפיסה לא בשלה ביחס למערכות יחסים זוגיות... זקוק להשתלב בהליך טיפול ..."**. לאור דברים אלה מצאה וג"ע **"כי טרם בשלו התנאים ליציאותיו לחופשות ועליו להעמיק בטיפול כדי להפחית ממסוכנותו"**, שכן **"קיים פוטנציאל גבוה לסיכון ולמסוכנות מצד האסיר כלפי סביבתו"**.

9. עמדת הגורם הטיפולי הייתה ש**"בהעדר המלצת וג"ע, לא ניתן לבוא בהמלצה ליציאותיו לחופשות מבחינה סוציאלית"**. עמדת משטרת ישראל הייתה כי **"לאור עמדת וג"ע כי מסוכנותו גבוהה ... מ"י מתנגדת לשינוי קטגוריה ויציאותיו לחופשה"**.

10. עולה אם כן, שטעם ההתנגדות לשינוי הסיווג וליציאה לחופשה מצויה בקביעת וג"ע בדבר **"פוטנציאל גבוה לסיכון ולמסוכנות"**. גורמי הטיפול לא הציגו עמדה בלתי תלויה באשר להתאמת העותר לחופשה.

כך מצד אחד עומדת הערכת מב"ן על מסוכנות נמוכה ובצידה המלצה על יציאה לחופשות, ומצד שני הערכת וג"ע בדבר פוטנציאל גבוה למסוכנות, והתנגדותה ליציאה לחופשות.

11. כאמור, ביום 13.7.22, לאחר ששמעתי את הצדדים ועיינתי בתשובה ואף בדו"ח חסוי של וג"ע, קבעתי בהחלטה מנומקת, שעל ועדת הקטגוריות לדון שוב בעניינו של העותר, ואף התרתי לב"כ העותר ולעותר להביא את עמדתם בכתב בפני הועדה.

12. בעקבות החלטתי, ביום 24.8.22 שלחה וג"ע עמדה מעודכנת לוועדת הקטגוריות, שבה ביקשה להבהיר את עמדתה הקודמת, ואף צירפה אליה דו"ח חסוי מעודכן. הועדה חזרה על עמדתה, כי העותר **"לא עבר הליכים משמעותיים"** וכי הוא **"חסר מודעות עצמית למעשיו, לבחירותיו ולעיוותי חשיבתו, ומכאן שבשלב זה לא ניתן לאיין מסוכנותו"**. להערכת הועדה **"העותר זקוק להשתלב בטיפול"**. מסקנתה של וג"ע, גם לאור החומר החסוי, היתה **"כי עדיין קיימת מסוכנות רגשית כלפי נפגעת העבירה, וכן אינה יכולה לאיין מסוכנות כלפי ילדיו"**.

13. לאור עמדה זו נדרשה ועדת הקטגוריות לעניין בשנית, וביום 29.8.22 קבעה, כי **"ע"פ מב"ן - ללא התנגדות לחופשה; וג"ע מיום 24.8.22 ממשיכה להתנגד ליציאת האסיר לחופשה לאור מסוכנות גבוהה; לאור עמדת וג"ע סיווגו יישאר על כנו קטגוריה א'."**

14. ביום 14.9.22 התקיים דיון בפני. ב"כ העותר טענה שלא התקיים דיון מחדש כנדרש, אלא אימוץ חוזר ללא דיון של עמדת וג"ע, וכן שטענותיה ששלחה בכתב לא הוצגו בפני ועדת הקטגוריות עובר להחלטתה. היא הוסיפה

שהטענה שעל העותר לעבור טיפול - שהוא מסכים לו - בלי להציע לו טיפול, הוא כמעין 'מעגל שוטה' הפוגע בעותר, וכן שאין יסוד למסוכנות הנטענת בעמדת וג"ע.

ב"כ המשיב הגן על החלטת וג"ע וועדת הקטגוריות, וטען שאימוצה סביר ואין מקום להתערב בהחלטת המשיב.

דין והערכה

15. הכרעה בענייננו נטועה בעובדות המיוחדות של המקרה שלפנינו.

16. מב"ן היא חטיבה לפסיכיאטריה משפטית הפועלת כחלק מבית החולים באר יעקב. קרי, מב"ן אינו חלק משירות בתי הסוהר. הערכת המסוכנות של מב"ן נערכת לפי מתודולוגיה מקצועית בין תחומית (ראו: ד' אורטס-שפיגל, "מושגים ראשוניים בהערכת מסוכנות של עברייני מין", **הסינור** 4, ע' 124).

גם וג"ע אינה חלק משב"ס, אלא ועדה בין משרדית הפועלת מכוח **נוהל עבודה בין-משרדי בעניין ועדות שחרורים (מעודכן נובמבר 2021)**, ונכללת בין שיקולי המשיב מכוח פקודת הנציבות 04.54.03 "אופן עבודת ועדות משרדיות ובין-משרדיות לעבירות במשפחה - אלימות וגילוי עריות".

מדובר בשני גופים מקצועיים בעלי תפקידים שונים, שיש ביניהם חפיפה (ראו: בג"צ 6125/18 **שלעאטה נ' שר הרווחה והשירותים החברתיים ואח'** (2018)). כפי שנפסק לא פעם, "בעוד חוות דעת מב"ן מתמקדת במסוכנותו המינית של האסיר ביחס לציבור כולו, עניינה של ועדת גילוי עריות בבירור מסוכנות האסיר ביחס למשפחת האסיר ולקרבת המשפחה שהוא בן משפחה. אלו הם שני תחומי התייחסות שונים המחייבים חיווי דעת מזווית ראייה שונות חרף קווי הדמיון וההשקפה ביניהם" (מבין רבים: רע"ב 9898/06 מ' נ' שב"ס (2007)).

17. משעולה פער בין הערכת המסוכנות של מב"ן (וכאן: "נמוכה") לבין קביעת המסוכנות של וג"ע (וכאן: "פוטנציאל גבוה לסיכון ולמסוכנות"), נדרש הגורם המנהלי - וכאן ועדת הקטגוריות - להכריע ביניהן. כפי שנפסק לא ברע"ב 3881/15 **פלוני נ' שב"ס** (2015) (מבין רבים):

"אין פסול בהעדפת חוו"ד וג"ע על פני חוו"ד מב"ן, בעת קבלת החלטה לגבי חופשתו של אסיר" [ומראי המקום שם] ... אין צריך לומר, כי כל מקרה ומקרה צריך להיבחן בהתאם לנסיבותיו המיוחדות, מבלי ליתן עדיפות אוטומטית לחוות דעת זו או אחרת."

בדומה נפסק ברע"ב 1757/17 **פלוני נ' שב"ס** (2017):

"המשקל שיש ליתן לכל אחת מחוות הדעת, כמו גם יתר השיקולים הצריכים להחלטה, תלוי בנסיבותיו הקונקרטיות של כל מקרה."

קרי, נדרש בחינה של חוות הדעת לאור נסיבות המקרה, ובחירה באחת מהן ללא העדפה אוטומטית של אחד הגורמים או של החמורה ביניהן.

18. עיון בעמדה המעודכנת של וג"ע מיום 24.8.22 מעלה מספר הבדלים לעומת עמדתה הראשונה. ראשית, בניסוח המסוכנות. בינאר דובר על "פוטנציאל גבוה לסיכון ומסוכנות מצד האסיר כלפי סביבתו". מנגד, בעמדה מ-24.8.22 נכתב שהסיכון הוא "מסוכנות רגשית כלפי נפגעת העבירה", וכן שלא ניתן "לאיין מסוכנות כלפי ילדיו".

19. בראש הדברים, ברור מעמדתה העדכנית של וג"ע, שאין טענה למסוכנות ספציפית לפגיעה בנפגעת העבירה. מסוכנות זו היא בליבת האחריות והמומחיות של וג"ע, והעדר קביעה בדבר התקיימותה הוא בעל משקל, הנתמך

בעובדה שאין בין העותר לנפגעת העבירה כל קשר מזה שנים.

20. הטענה באשר למסוכנות כלפי ילדיו, תמוהה. גם בהערכת המסוכנות של מב"ן, גם בחוות הדעת הקודמות של וג"ע, וכן בעמדת גורמי הטיפול מיולי 2022, לא הוצג כל סיכון לילדיו של העותר. יש לזכור, שעד מאסרו לפני כשנתיים חי העותר בביתו וגידל את ילדיו ולא נמצא כל פגם בהתנהגותו כלפיהם, והם אף מבקרים אותו באופן סדיר.

עיון בדו"ח החסוי מעלה, שלא מדובר במידע או בממצא חדש, ואף לא בקביעה של גורמי המקצוע בדבר מסוכנות אובייקטיבית כזו. מקורה של קביעה זו הוא בביטוי של תחושה סובייקטיבית של גורם לא מקצועי, שכלל אינו מצוי בקשר עם המשפחה. ביטוי זה לא הועלה לבחינה מקצועית, וכאמור לא עלה מגורמי המקצוע בשורה של שיחות ואבחונים, ועל כן אין לראות בו גורם סיכון של ממש.

משאין קביעה מקצועית של גורם הערכה מוסמך בדבר מסוכנות לילדיו, הרי שאין משקל להעדר יכולת לאיין את אותה מסוכנות תיאורטית. **על כן מצאתי שלא היה מקום לשקול שיקול זה בעניין הסיווג לקטגוריה.**

21. הטענה באשר ל"מסוכנות רגשית כלפי נפגעת העבירה" אינה טענה מבוטלת, אף אם הופיעה באופן מפורש רק בחוות הדעת האחרונה. ברי, שחשש של נפגעת עבירה מפני הקלה בתנאיו של מי שפגע בה, הוא נתון שיש לשקול בעת הוצאה לחופשה. אולם ראוי להגדיר את "מיקומו הגאוגרפי".

השיקולים שיש לשקול בסיווג לקטגוריה קבועים בסעיף ה' לפקודת הנציבות 04.40.00 "חופשות אסירים" כדלקמן:

"ה. ההחלטה בדבר סיווג אסיר לצורך מתן חופשה, הינה פועל יוצא של איזון ושקילה של הנושאים המפורטים להלן:

1. סוג העבירה, טיבה ונסיבותיה, בגינה האסיר מרצה את עונשו, הרשעותיו הקודמות והליכים משפטיים ותלויים ועומדים נגדו.

2. נסיבות אישיות מיוחדות המתייחסות לאסיר ודרך תפקודו במהלך ריצוי עונש המאסר

3. הערכת התנהגות האסיר במהלך שהותו בחופשה מחוץ לכותלי בית הסוהר; הסיכון שיבצע עבירה או שייפגע על ידי אחר, בשים לב למידע הקיים לגביו ולאפשרות שהאסיר עלול לא להתייצב לריצוי יתרת מאסרו, עם תום תקופת החופשה."

22. הקטגוריה מבוססת על סיכון אובייקטיבי, שהאסיר "יבצע עבירה או יפגע באחר", וזאת "בשים לב למידע הקיים". כאמור, אין בעמדת וג"ע הצבעה על סיכון לביצוע עבירה או לפעולה פוגעת מצד העותר. חשש סובייקטיבי של נפגעת העבירה, אינו מלמד בהכרח על סיכון אובייקטיבי כאמור. על כן **המישור שבו יש לשקול אותו אינו בקביעת הקטגוריה, אלא בהחלטה על יציאה לחופשה ובאשר לתנאי החופשה.**

במישור של בחינת בקשתו לצאת לחופשה, יהיה מקום לשקול את 'המסוכנות הרגשית' האמורה בהקשר העובדתי המלא, ובכלל זה חלוף כ-9 שנים מאז העבירה, והעובדה מזה שנים אין קשר ישיר או עקיף בין העותר הפוגע לנפגעת העבירה. בגדר זאת, יהיה מקום לבחון האם ניתן לקבוע תנאי חופשה, שעשויים למנוע את הפגיעה האמורה ולמצער לצמצמה באופן ניכר (רע"ב 339/15 מדינת ישראל נ' מסרי (2015); עת"א (מרכז) 33169-03-16 פדלון נ' שב"ס (2016)).

לאור אלה, גם הטענה בדבר חשש סובייקטיבי לפגיעה רגשית בנפגעת העבירה, אינה מצדיקה את הסיווג

לקטגוריה א'.

23. נימוק נוסף שביסוד עמדת וג"ע הוא הצורך בטיפול כדי לקדם את העותר. המקרה שבפנינו אינו הימנעות העותר מטיפול. העותר מבקש טיפול, השתתף בכל טיפול שאליו הופנה ואף שמר על מסגרתו ונתרם על ידו. המשיב הוא שהפסיק את הטיפול הייעודי בשל המסוכנות הנמוכה, ובמשך למעלה משנה לא הציע טיפול אחר. כך, המסוכנות הנמוכה שהעריך מב"ן מונעת את הטיפול באופן שנשקל לחובתו, ומנגד אינה נשקלת לזכותו בשאלת הסיווג.

מעבר לכך, **"יש לבחון באופן מהותי את התאמתו של אסיר לשילוב בסבב חופשות, ואין לקבוע באופן קטגורי כי כל אסיר שלא סיים את ההליך הטיפולי לא יוכל להשתלב בסבב חופשות"** (רע"ב 2397/13 עבדל קאדר נ' שב"ס (2013)). **"השלמת הליך טיפולי חלקי, או העדר טיפול בכלל, לא יהוו בהכרח עילה מוצדקת לשלילת יציאה לחופשות."** (עת"א (מרכז) 27886-08-21 קאסם נ' שב"ס (2021) והאסמכתאות שם).

קל וחומר שהעדר טיפול בשל החלטת שב"ס לא יכול לעמוד למכשול בפני שינוי סיווגו של אסיר מקטגוריה א' לקטגוריה ב'1.

24. מכל אלה עולה, שהעמדה המנומקת היחידה נגד יציאה לחופשות היא של וג"ע, אולם שלושת נימוקיה (מסוכנות רגשית, העדר יכולת לאיין מסוכנות לילדיו והצורך בטיפול) אינם מצדיקים את הקביעה בדבר "פוטנציאל גבוה לסיכון", ועל כן לא נותרה הצדקה לקביעה על הותרת הסיווג לקטגוריה א' (עת"א (מרכז) 14-08-17 **עלם נ' שרות בתי הסוהר** (2017)).

המסקנה היא, שהחלטת ועדת הקטגוריות לא נעשתה לאחר בחינה הולמת של התשתית העובדתית, ולא התבססה על הכרעה מנומקת בין חוות הדעת השונות, **"בהתאם לנסיבותיו המיוחדות"** [של העותר], **מבלי ליתן עדיפות אוטומטית לחוות דעת זו או אחרת"**. (כאמור ברע"ב 3881/15 לעיל).

25. סיכומו של דבר, אני מורה כדלקמן:

א. סיווג העותר לקטגוריה א' אינו יכול לעמוד על כנו, והסיווג יהיה ב'1 באופן שיאפשר את הוצאתו לחופשות;

ב. תוך 14 יום מפרסום החלטה זו, יבחן המשיב את הוצאתו של העותר לחופשה ראשונה בתנאים שייקבע.

26. לאחר הדיון ביקש המשיב שאם תתקבל העתירה אורה על עיכוב ביצוע, והעותר התנגד לכך. משהחלטתי כוללת בתוכה ארכה לקבלת החלטה בת 14 ימים, לא מצאתי שנדרש עיכוב ביצוע.

ניתנה היום, ג' תשרי תשפ"ג, 28 ספטמבר 2022, בהעדר הצדדים.